

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi
susanna.rahkonen@stm.fi

Lausuntopyyntö STM090:00/2018 ja STM/3291/2018

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan kuntouttava työtoiminta määriteltäisiin kunnan järjestämisvastuulle kuuluvaksi palveluksi, kun voimassa olevassa säännöksessä puhutaan kunnan järjestämästä toiminnasta. -- Edelleenkin kuntouttavaa työtoimintaa ei saisi hankkia yritykseltä. Sääntelyä tarkennettaisiin kuitenkin niin, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä annettava tuki ja ohjaus voitaisiin hankkia tätä palvelua tuottavalta yritykseltä tai yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta.

Kuntaliitto pitää hyvänä muutosesityksenä sitä, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla henkilöllä olisi mahdollista hankkia tukea ja ohjausta yritykseltä tai yksityiseltä elinkeinonharjoittajalta.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan kuntouttavaa työtoimintaakin olisi hyvä voida toteuttaa yrityksissä, jotta työtoiminta olisi lähempänä avoimia työmarkkinoita. Koska kuntouttava työtoiminta on viimesijainen työvoimapolitiittinen toimenpide ja tarkoitettu tukea tarvitseville asiakkaille, emme näe riskiksi sitä, että kuntouttavaa työtoimintaa käytettäisiin korvaamaan palkkatyötä. Vapaille työmarkkinoilla tapahtuva työtoiminta integroisi asiakkaan heti varhaisessa vaiheessa oikeille työmarkkinoille. Kuntouttavan työtoiminnan sisällön tulee olla asiakkaan näkökulmasta merkityksellistä tekemistä ja mahdollisuus järjestää työtoimintaa yrityksessä normaalissa työympäristössä lisäksi tekemisen merkityksellisyyttä.

Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että aktivointisuunnitelmaa ja monialaista työllistymissuunnitelmaa koskien lain 9 §:ään kirjattaisiin kuntouttavasta työtoiminnasta sen tavoite nykyisen toiminnan kuvauksen ja järjestämispaikan lisäksi. Lisäksi esitetään lisättäväksi, että suunnitelmaan olisi kirjattava myös henkilöllä annettava tuki ja ohjaus kuntouttavan työtoiminnan aikana.

Kuntaliitto pitää esitettyjä lisäyksiä hyvinä. Kuntouttavan työtoiminnan aikana tarjottava tuki ja ohjaus edistää asiakkaan etenemistä kuntouttavasta työtoiminnasta työllistymispolun seuraavaan vaiheeseen tai muihin hänelle sopiviin palveluihin.

Hallituksen esityksen mukaan kuntouttavan työtoiminnan sisällöstä säädettäisiin 13 a §:ssä siten, että kuntouttavaan työtoimintaan kuuluu erilaisia henkilön elämänhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita. Säännöksen mukaan palveluihin voisi kuulua yksilö- ja ryhmämuotoista toimintaa, jota voidaan toteuttaa erilaisissa toimintaympäristöissä. Säännös tarkentaisi kuntouttavan työtoiminnan oikeaa kohdentumista henkilöille, jotka eivät kykene osallistumaan julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin tai työhön. Säännöksessä säädettäisiin myös tuen, ohjauksen ja valmennuksen toteutustavasta. Sen voisi toteuttaa paitsi henkilökohtaisena, myös ryhmässä toteutettavana palveluna taikka yhdistettynä muihin palveluihin.

Kuntaliitto pitää hyvänä asiana sitä, että kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvalla on tarjolla erilaisia kuntouttavan työtoiminnan vaihtoehtoja. Kuntouttavan työtoiminnan sisältöä ei pitäisi kuitenkaan liu'uttaa sosiaalista kuntoutusta vastaavaksi toiminnaksi. Kuntouttavan työtoiminnan eron kuntoutukseen tulee säilyä.

Sosiaalinen kuntoutus on tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi (Sosiaalihuoltolaki 17 §). Sosiaalinen kuntoutus pyrkii tukemaan asiakkaan elämänhallintaa ja valmentaa arjen perusasioiden hoitamiseen, kun taas kuntouttavan työtoiminnan tulee näkemysemme mukaan olla lähempänä työelämää ja antaa asiakkaalle kokemuksia työyhteisön osana olemisesta.

Esitysluonnoksessa tuodaan esille, että kuntouttavaa työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta voi olla aktivointisuunnitelmassa rinnakkain. Jos palveluiden sisältö on hyvin samanlainen, niiden erottaminen suunnitelmassa ei ole mielekäästä. Kuntouttavassa työtoiminnassa oleva asiakas saa korvaukseksi yhdeksän euroa kulukorvausta tai toimintarahaa jokaiselta osallistumispäivältä sekä matkakulut. Sosiaaliseen kuntoutukseen osallistumisesta ei ole määritelty korvausta. Asiakkaan kannalta sillä on oleellista merkitystä, minä palveluna päätös toiminnasta, johon hän osallistuu, tehdään.

Toistuvasti julkisessa keskustelussa on nostettu esiin huoli siitä, että kunnat ohjaavat liian hyväkuntoisia asiakkaita kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttava työtoiminta on viimesijainen työvoimapolitiittinen toimenpide. Kuntaliitto korostaa sitä, että ensisijaisia julkisia työvoimapalveluita tulee olla riittävästi, jotta niiden ensisijaisuus suhteessa kuntouttavaan työtoimintaan varmistetaan.

Esityksessä arvioidaan, että esitetyillä säädösmuutoksilla ei olisi kustannuksia lisääviä vaikutuksia, mikäli toiminta on järjestetty lainsäädännön olemassa olevat tavoitteet huomioon ottaen.

Vaikka nyt esitetyt muutokset eivät tuone lisäkustannuksia kunnille, Kuntaliitto toteaa, että kuntouttavan työtoiminnan kustannuskorvaukset ovat jääneet kehityksestä jälkeen. Sosiaali- ja terveysministeriö ei ole selvittänyt kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä kunnille aiheutuvia todellisia kustannuksia ja tuonut niitä esille esityksessä.

Kunnat ovat lisänneet asiakkaiden ohjausta kuntouttavan työtoiminnan kehityksessä. Tarve vahvalle tuelle ja ohjaukselle on todettu ajan saatossa. Ilman tukevaa ohjausta jatkopolkuja kuntouttavasta työtoiminnasta eteenpäin ei löydy.

Kuntaliitto on selvittämässä kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä kunnille koituvia kustannuksia. Tulokset ovat käytettävissä vuoden 2019 tammikuussa.

Kuntaliiton näkemysten mukaan kuntouttavaa työtoimintaa koskevan lainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelu tulisi aloittaa mahdollisimman pian.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Mylläinen
johtaja, sosiaali- ja terveysasiat

Eveliina Cammarano
erityisasiantuntija